

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Phiala Reliquiarvm S. Agathae Virginis Et Martyris Dissertatio

Wiltheim, Alexandre

Augustae Trevirorum, 1656

Capvt VI. Laguncula vitrea fracta ex altera lipsanotheca Machariacensi.
Haec superiori lipsanothecae, in qua lenticula S. Agathae, plane similis.
Laguncula alia Belreperiana, eius formae, qua est ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-10156

CAPVT VI.

Laguncula vitrea fracta ex alterâ lipsanothecâ Machariacensi. Hæc superiori lipsanotheca, in quâ lenticula S. Agatha, plane similis. Laguncula alia Belreperiana, eius forma, quâ est fracta Machariacensis. In utrâque oleum S. Catharinae. Id ex monte Sinaj videntur attulisse proceres Belreperiani S. Catharinae deuoti. Idem lenticulam S. Agathæ ex itinere Palaestina reportauerint. Quando id videatur factum?

QVI mihi lenticulam hanc S. Agathæ donauit, Vir venerandus Carolus Rachtius, idem deinde pro suâ humanitate addidit lagunculam exilem reliquiarum, sed quod maximoperè dolendum, supernè effratam & titulo carentem. Materia eius vitrum imprimis castigatum, vt crystalli speciem præbeat: colos, purpura multum diluta; extrâ fundum, qui densior, pyropi in modum gratissimè rutilat: venter in ambitum extentus, sed mediâ regione retrusus & complanatus in pisi modici crassitudinem. Figuram eius ~~de~~ cum ceteris phialarum imaginibus. Intus hæret grumus magnitudine ciceris, atque hinc inde per latera maculæ coloris subflauæ & fusci quale & fundi sedimentum. Hæc porrò laguncula, non ex eâ, quæ D. Agathæ reliquias continebat, lipsanothecâ desumpta est, sed ex aliâ planè consimili & geminâ. Artificium quippe vtriusque vnum est: in utrâque dispositi per certa interualla vnus formæ & structuræ puluilli: tituli in utrâque pares, vnâ eâdemque manu exarati. Ex quâ tantâ lipsanothecarum similitudine pro haud dubio colligebam, ab vno artifice eodem tempore factas, iisque vnâ operâ inditam vtramque phialam. Quo fit, vt credibile admodum sit, vtramque vnus esse munus, vno à loco profectû; quod & sequentia magis patefecerint. Quare, si vnde earum altera allata sit, ostendero, id quoque intelligar perfecisse de alterâ. Quid si igitur argumentis valde probabili demonstrauero, laguncula fracta, purpurea, titulo destituta, quæ in alterâ lipsanothecarum fuit, vnde Machariacum peruenerit? Age, id connitamur.

Hæc laguncula quoniam erat absque titulo, tanto acrius incussit desiderium, quid ei inesset, explorandi. Primò igitur inieci aquam. Quæ cum grumum, quem dixi, & fundi sedimentum leuiter alluisset, apparuit prorsus ille tinctus, qui est marcidis Autumnis folijs & iam iam arescentibus. Sanguinem esse

esse concretum, propè aberat, vt opinarer, nisi grumus ille post lotionem croceus, aquam constanti duritie respuisset. Hærenti mihi inter has probationes, fortè Christophorus Wilthemius noster retulit, visam sibi nuperrimè in templo parœciæ Belreperianæ (est Belreperium arx cum municipio, vix primo lapide à Machariaco; *Berpurgum* dicimus) lagunculam cum titulo reliquiarum olei S. Catharinæ virginis & martyris de monte Sinaj: lagunculam esse huic nostræ æqualem & consimilem. Quæ cum ita accepissem, lagunculæ illius iconem Belreperio petiui; quam deinde in æneam tabulam incidi, vnaque cum imagine lagunculæ nostræ excudi curavi; quarum formas vides sibi inuicem absolutissime respondere; nisi quod è densiore fundo nostræ pars excussa, lacunam reliquit, fabæ dimidiæ capacem. His ita se habentibus, grumum, quem dixi, ex lagunculâ Machariacensi exemi, si fortè nidor oleum, quod suspicabar, ostenderet. Nec falsus sum, sed planissime olei rancidi odor se se prodidit, & grumus antea durus & irresolubilis, in pingue tenacem materiam cessit. Tum ergo exploratè intellexi, hanc quoque nostram lagunculam, illi, quæ in Belreperiano templo, tam vicinam, tamque per omnia geminam, oleum quoque S. Catharinæ continere oportere. Quoniam autem vtraque laguncula, & Belreperiana, & Machariacensis, tam loco vicinæ & formâ tam similes, oleum D. Catharinæ continerent, hinc argumentabar, haud dubie vtramque vnius esse donum. Sed quis donator ille? Sit huic quoque quæstioni locus.

Scribit Cæsarius Heisterbacensis octauo Dialogorum, LXXXVI. capite de reliquijs nonnullis D. Catharinæ oleo stillantibus, moxque addit: *Sed quid dicam de guttâ, cum eius sacra tumba, sicut hi, qui in instanti de Sinâ venerunt, testantur, oleo sit repleta? viderunt enim caput eius cum capillis & ossibus natâre in oleo: de quo cum à monachis loci diuersa vascula sacri liquoris reciperent, tam nobis, quam ceteris religiosi reuertentes eadem pro benedictione diuiserunt.* Vides monachos Sinaitas diuersa vascula sacri liquoris reuertentibus donasse, quorum vasculorum tam Cæsarius, quam ceteri religiosi facti sint participes. Fuit autem Cæsario multa cum Treuirorum alijsque nobis finitimis monasterijs consuetudo: multa etiam cum viris nostræ & Treuirensis prouinciæ nobilibus, vt in Dialogis, qui exstant, & in supplemento, quod nondum editum, sed truncum aliquot capitibus habemus, passim videre licet. Iam hinc procliuis coniectura est, vel Cæsarium horum vasculorum aliqua donasse proceribus Belreperianis, vel certe ipsos potius Belreperianos proceres pro more virorum equestrium in Palæstinam profectos, aditoque per venerationem monte Si-
nai,

naï, ibi à cœnobitis vascula accepisse, & deinde reduces, Cæsario ceterisque distribuisse, parte aliquâ reseruatâ, quam tum domi, tum in vicino Machariaco, per templa parœciarum diuiderent, vnde sint hæ modo S. Catharinæ oleo venerabiles lagunculæ.

Quæ omnia si speciem veri habent, probabilis quoque erit consequentia, lenticulam nostram D. Agathæ, quam ostendimus à superioribus Machariacensi & Belreperianâ lagunculis esse inseparabilem, tum quoque allatam ex itinere Palæstinæ, ad quam tota olim Europa per omnia maria, omnes insulas & portus effusa, ingentes reliquiarum thesauros reportauit.

Fuit autem Belreperianagens sanè prænobilis, eiusque proceres iam inde ab annis amplius quingentis hos in tabulis antiquis reperiēbam;

Anno MCCXCII. Arnoldus de Rupe & Cono de Belrepere frater eius.

MCCXXXIII. Wiricus de Beaurepaire.

MCCXXXIV. Idem.

MCCXXXVI. Idem.

MCCXXXVIII. Idem.

MCCXLIII. Idem.

MCCCLV. Hugo miles de Berpurg, & Wiricus dominus de Berepaire, idem qui supra.

MCCCLXXXIX. Ioannes de Biaurepaire.

MCCXCVIII. Idem.

MCCCIX. Idem & Wiricus eius filius.

MCCCX. Idem Ioannes.

MCCCXIV. Idem Ioannes & Wiricus.

MCCCXV. Wiricus de Berperg, Ioannis, ut videtur, filius, Iustitiarius nobilium comitatus Luciliburgensis.

MCCCXXXVII. Wiricus dominus in Berperg, armiger.

MCCCLI. Wiricus dominus de Berpurg, Iudex nobilium comitatus Luciliburgensis.

MCCCLIV. Idem.

MCCCLVII. Idem.

MCCCLIX. Idem.

MCCCLXII. Wiricus de Berperg, miles, sepultus Epternaci in adiculâ S. Catharina; de quo infra.

MCCCLXXII. Wiricus dominus in Berperg.

MCCCLXXV. Idem.

Hi ergo hæctenus inueniuntur ex gente illa prænobili, in quâ deinceps Gudahares, enupsit in Gimnichianam stirpem æquè nobilem. Sed nõ est prætereundum, quod Wiricus de Belreperio Epternaci, propè ab arce suâ, in ædiculâ D. Catharinæ situs est. Ædicula enim illa sub annos MCCXXXI. & MCCXXXVIII. originem accepisse videtur. Nam tabulis Epternacensibus anni MCCXXXI. traditur, Gisilbertum militem & fratrem eius Thomã, & filios fratris eius Ludouici defuncti, Gisilbertum & Godefridum, vendidisse abbati *mansum* vnum Kefinganum pro sacello S. Catharina. Alijs item anni MCCXXXVIII. Thomam nobilem virum de Petrâ, eiusque coniugem Aleidem, probantibus, filio Thomã, & filiabus Margaritâ & Idâ, & fratribus suis Theofrido & Eliâ, *allodium* Geigense donasse altari S. Catharina Epternaci. Procæres deinde Belreperiani ædiculam illam præcipuâ religione & liberalitate profecuti sunt, vt in tabulis ac monumentis Epternacensibus videre est.

Anno MCCCXXXV. *Wiricus domicellus de Berperch*, cum Iuttâ coniuge, pro *amâ vini & modio grani*, quæ auus & pater eius, ambo *Wirici de Berperch*, monasterio Epternacensi in parentalia annua donauerant, modios duos filiginis decernit.

In ædiculâ item D. Catharinæ situs est, vti diximus, *Wiricus de Berpergh*, hoc epitaphio:

ANNO. DOMINI M. CCC. LXII. DIE PARASCEVES. OBIT DOMINVS WIRICVS. DE. BERPERGH. MILES. CIVIS. ANIMA. REQUIESCAT. IN. PACE. AMEN.

Anno MCCCLXXIX. *Guda de Hoënberch*, domina in *Berpurch*, denos modios, quâ filiginis, quâ frumenti, donat altari S. Catharina Epternaci, imperatque sacrificium hebdomadarium.

Anno MCDXLV. *Gudela de Baderko*, domina in *Berperg*, nobilis viri *Erhardi de Gimnich domini in Berpurg* relicta vidua, addit filiginis modios V. florenos *Rhenenses* V. memoratque, *Gudam de Hoënberg*, & *Iohannettam de Rodemacher*, nobilium virorum *Wirici* patris, & *Wirici* filij eius, *dominorum in Berpurch* relictas viduas, altare S. Catharina Epternaci annuo reditu donasse.

Denique in eadem ædiculâ tumulus est tali titulo:

ANNO. DOMINI. MDXXXIII. XXI. DIE. NOVEMBRIS. OBIIT. ILLVSTRIS. DOMINA. ELISABETH. DE. NOVO. CASTRO. COMITISSA. IN. MANDERSCHIEDT. BLANCKENHEIM. D. IN. SCHLEIDEN. CASTRO. SUPER. MOSELLAM. CRONENVRGH, ZOLVIR. ET BERBVRGH, CIVIS. ANIMA REQUIESCAT. IN. PACE.

Ex

Ex quibus utique apparet, fuisse in gente Belreperianâ cultum aliquem præcipuum S. Catharinæ, cuiusque oleum ex monte Sinaj proceres eius familiæ quondam attulisse, prout diuinabamus. Iisdem autem proceribus de viâ Sici- liam fortè aliâue loca adeuntibus, facile fuit ibi reliquias nostras S. Agathæ pro auctoritate suâ impetrare, & patriæ inferre.

Atque ut tempora quoque his coniecturis sua accomodemus, scripsit dia- logorum libros Cæsarius anno fermè MCCXXII. Eum enim annum libro X. capite XLVIII. *presentem* vocat; & in capite I. supplementi ista verba posuit: *anno gratiæ MCCXXIII. circa Pentecosten contigit, quod dicturus sum.* Rediè- re autem ex Palæstina qui olei D. Catharinæ vascula Cæsario alijsque attulere, *in instanti*, ut ipse ait, hoc est, nisi fallor, eodè, quo Dialogos condebat, anno.

Quare, cum probabiliter disputauerimus, lenticulam D. Agathæ indi- dem profectam, vnde diffracta Machariacensis laguncula: cum deinde huius consimilem, & ut ita dicam, sororem geminam esse illam Belreperianam, ser- uatricem reliquiarum D. Catharinæ, haud minus verè ostenderimus: cum postremo hæ eiusdem D. Catharinæ oleariæ lagunculæ planè sub annum MCCXXII. à Belreperianis toparchis ex Palæstina huc delatæ esse videantur; reliqua est conclusio, ut iisdem latoribus, eodem itinere, eodem tempore len- ticula nostra D. Agathæ in has oras peruenerit.

Et temporum quidem alia non leuis accedit nota, quod reliquie lipsano- thecarum Machariacensium, vnde phialę nostrę desumptę sunt, suis inuolu- cris à nobis explicatę, atque apertę, titulos alios internos præferabant, eo cha- ractere & litterarum forma scriptos, quo circà annum MCCXXII. utebantur.

Supereft nunc, ut de lenticulę titulo differamus.

C A P V T VII.

Quando constructa lipsanoteca Machariacenses? Inscriptio lenticu- la non mutata à constructoribus lipsanothecarum, sed ex antiquita- te retenta. Commendatio reliquiarum nostrarum S. Agatha.

Schedia externa membranacea tam lipsanothecarum, de quibus supra scripsi, quam lenticulæ nostræ modo addita, litteras habent ducentis ab- hinc annis exaratas, ut facile est deprehendere ex veterum eius ætatis li- brorum scripturis. Quæ res demonstrat lipsanothecam, ex quâ lenticula de- cerpta est, ante totidem annos esse compositam, titulis tamen, ut necesse est, ex antiquitate descriptis & retentis. Quod exinde quoque intelligo, quod *vir- go* tantum, & non etiam *martyr* S. Agatha inscribitur; more scilicet antiquo,

cum